

Protocol de les festes majors de la ciutat de Reus

(document original disponible a <http://etnocat.readyssoft.es/carrutxa/protocol/text.html>)

Introducció

La Festa Major, com el seu nom ens indica, és la festa que identifica la ciutat. Reus compta amb dues festes majors dedicades, respectivament, a Sant Pere, el 29 de juny, i la Mare de Déu de Misericòrdia, el 25 de setembre. La Festa Major ha estat històricament i és, per definició, una festa que correspon organitzar a l'Ajuntament. Aquest té la responsabilitat última de la seva celebració, a diferència d'altres festes que corresponen, han estat i són organitzades per associacions ciutadanes, confraries, etc.

El Protocol de la Festa Major de Reus és el document marc que descriu el conjunt d'actes que constitueixen el nucli tradicional de les nostres festes majors i les manifestacions festives històriques que en formen part. El protocol estableix i regula aquells aspectes de la celebració que afecten directament l'Ajuntament. El Protocol defineix, per tant, quines són les línies d'actuació municipal sobre els aspectes patrimonials de la festa, que hauran de ser vehiculades per mitjà de la Comissió de Protocol.

Dins el Calendari Festiu de la Ciutat de Reus, les Festes Majors de Sant Pere i Misericòrdia en formen part fonamental.

SUMARI

1. Festes Majors

1.1 Sant Pere

1.2 Misericòrdia

2. Manifestacions festives

2.1 Grups festius

2.1.1 Elements festius de la ciutat de propietat municipal

2.1.1.1 Àliga

2.1.1.2 Gegants

2.1.1.3 Mulassa

2.1.1.4 Nanos

2.1.2 Grups festius de la ciutat

2.1.2.1 Ball de bastons

2.1.2.2 Ball de cercolets

2.1.2.3 Ball de diables

2.1.2.4 Ball de gitanes

2.1.2.5 Ball de prims

2.1.2.6 Ball de valencians

2.1.2.7 Castells

2.1.2.8 Dansa de mossèn Joan de Vic

2.1.2.9 Drac de Reus

2.1.2.10 Gegant Carrasquet

2.1.2.11 La Cabra de Foc

2.1.2.12 Ball de la Mare de Déu

2.1.4.13 Ball de cavallets

2.1.3 Altres grups festius

2.1.3.1 Gegants de barri i d'entitats

2.1.3.2 Nanos de barri i d'entitats

2.1.3.3 Bestiari d'entitats

2.1.4 Incorporació de nous grups

2.1.4.2 Ball de galeres

2.1.4.3 Altres balls

2.1.5 Regulació de la sortida dels grups forans

3. Costums i pràctiques festives

3.1 Tronada

3.2 Altres pràctiques festives

4. Altres elements patrimonials de la festa

4.1 Símbols de ciutat a la festa

4.1.1 La bandera de la ciutat

4.1.2 Les banderes a la Casa de la Vila

4.1.3 Les maces

4.2 Guarniments

4.2.1 Banderes i domassos

4.3 Els sons

4.3.1 Les campanes

4.3.2 Les formacions musicals de carrer

4.4 Objectes d'especial interès

4.4.1 La teiera

4.4.2 La campana dels gegants

5. Seguiment del protocol

5.1 La Comissió del Protocol

5.2 Actualització del Protocol

1. FESTES MAJORS

1.1. Sant Pere

El culte a sant Pere a Reus és potser tan antic com la mateixa vila. És documentat des del segle XIII i el patronatge ho és des del segle XIV, cosa que no vol dir que no pugui ser anterior. Reus celebra la festa major des d'aquesta època. Es feien balls, curses, entremesos... Poc a poc, sobretot a partir del segle XVII, es va anar definint el model tradicional de la festa major d'avui en dia: els gegants, la mulassa, l'àliga, la tronada, les danses...

En l'actualitat, el desenvolupament de la festa, tenint en compte l'inici de la celebració un parell de setmanes abans de la diada de patró, també inclou la celebració de Sant Joan. Actualment, la vigília d'aquesta festa se celebra la diada dels Països Catalans, i a Reus es fa una cercavila del gegant Carraslet i la festa del foc de Sant Joan, amb l'arribada de la Flama del Canigó, que des del Mercadal es reparteix pels pobles del Baix Camp i les comarques properes. Al vespre es fa la foguera i a la nit una cercavila de foc.

D'altra banda, entre els actes de la Festa Major de Sant Pere i el seu desenvolupament, cal destacar el següent:

Abans del 28 de juny, pregó i tronada.

El pregó es fa al Saló de plens de l'ajuntament, amb la presència de la Corporació municipal en ple. L'elecció del pregoner és decidida per l'alcalde. Després, el pregoner, acompanyat per l'alcalde, encén la tronada. Tot seguit se celebra un concert a la prioral de Sant Pere.

Dia 28, cercavila de grups festius.

Cercavila a càrrec dels grups festius municipals (àliga, gegants, mulassa, nans), oberta als altres grups festius de la ciutat.

Dia 28, al vespre, anada a completes.

Actuació a la plaça dels grups festius.

A la sortida de la Corporació municipal, l'àliga saluda les autoritats amb el ball solemne curt davant la porta de l'ajuntament.

El seguici de grups festius acompanya la Corporació municipal en el recorregut entre l'ajuntament i Sant Pere a l'anada i tornada de completes. Solemnes completes a Sant Pere.

El recorregut és el següent: plaça del Mercadal, carrer Major, plaça de Sant Pere (a la tornada, el mateix, però a l'inrevés).

En arribar les autoritats a l'església, els castellers fan un pilar a cada costat de l'entrada i s'encén la teiera, mentre els gegants i altres grups festius ballen al so del toc de processó.

A l'església es treu la imatge de sant Pere, guardada tot l'any a l'altar tancada sota tres claus.

A la tornada, els gegants fan un corredor al Mercadal, davant de l'ajuntament, per on passen els diversos grups festius i la Corporació municipal. Els castellers intenten portar pilars caminant des de la porta de Sant Pere fins a la de l'ajuntament.

Després, al Mercadal, balls dels grups festius i tronada.

Encén la tronada la persona que l'alcalde convida i que és acompanyada pel regidor de Cultura. L'alcalde fa el senyal d'encesa, des del seu balcó del palau municipal, amb un mocador blanc.

Es clou amb una mostra pirotècnica.

Dia 28, a la nit, revetlles.

Dia 29, al matí, matinades.

Cercavila a càrrec dels diversos grups de grallers. Cada grup segueix un recorregut diferent per tal de recórrer el major espai possible pels carrers de la ciutat.

Els darrers anys s'ha establert el costum de tirar coets a les nou del matí.

Dia 29, al migdia, tronada i actuació dels grups festius.

És encesa per l'alcalde o per la persona en qui delega.

Segueix l'actuació dels grups festius al Mercadal, amb un ball per part de cada grup, i finalitza amb l'actuació dels grups castellers.

Dia 29, a la tarda, anada a l'ofici.

El seguici de grups festius acompanya la Corporació municipal en el recorregut entre l'ajuntament i Sant Pere. A ambdós costats de la porta de Sant Pere es fan pilars dels castellers al moment d'entrar la Corporació municipal i els gegants i altres grups festius ballen al so del toc de processó. Solemne ofici cantat. A la sortida, la Corporació municipal s'incorpora a la processó.

Dia 29, a la tarda, processó de Sant Pere.

Hi participen els grups festius de la ciutat i els invitats forans.

El recorregut és el següent, amb sortida i tornada a Sant Pere: plaça de Sant Pere, Fossar Vell, raval de Sant Pere, carrers de Sant Pere Apòstol, de l'Hospital i de la Presó, plaça de la

Farinera, carrer de Santa Anna, raval de Santa Anna, carrer de Monterols, plaça del Mercadal, carrer Major i plaça de Sant Pere.

A la sortida de la imatge del sant, ball de l'àliga davant seu.

En arribar la imatge davant l'ajuntament, encesa de la tronada. És encesa per l'alcalde o la persona en qui delega.

En arribar la imatge i la Corporació municipal a Sant Pere, pilars i balls conjunts de tots els grups festius a la plaça de Sant Pere.

Es retorna la imatge del sant al seu lloc on és guardada i tancada sota tres claus.

Després, tots els grups festius acompanyen la Corporació municipal fins l'ajuntament. Actuació dels grups al Mercadal.

Altres actes:

- Castells
- Sardanes
- Concerts
- Revetlles
- Activitats esportives
- Castell de focs
- Ballades d'Esbart o recitals de Dansa Catalana

Actuació dels grups festius.

L'ordre de desfilada dels diversos grups festius és el següent:

- Drac de Reus
- Nans de Reus
- La mulassa
- Gegants de Reus
- Gegant Carrasplet
- Ball de cercolets
- Ball de prims
- Ball de bastons
- Ball de mossèn Joan de Vic
- Ball de valencians
- Ball de gitanes
- Grups castellers
- Àliga de Reus

Aquest ordre es manté en les diverses sortides. Si hi ha grups forans convidats, desfilen amb el grup que els ha convidat.

Els grups que s'incorporin de nou a la festa –sigui per recuperació de balls antics o bé per nova creació– desfilen davant dels altres grups, immediatament darrere dels gegants. La incorporació es fa sempre d'acord amb els criteris bàsics que es determinen en aquest protocol.

Cada ball porta els seus grallers o cobla. La banda de música desfila darrere la Corporació municipal.

Cal respectar una certa distància entre els balls per tal de no ofegar, en la mesura que sigui possible, els diversos sons.

L'àliga, els gegants, la mulassa, els nans i el gegant Carrasplet desfilen amb toc de processó.

L'àliga té el seu propi protocol i tanca la desfilada dels grups festius.

L'ordre d'actuació al Mercadal dels diferents balls és el mateix que el de les desfilades, excepció feta dels castells, que tanquen l'actuació del migdia, i el ball de diables, al vespre de Sant Pere.

La Corporació municipal en ple participa a l'anada a completes del dia 28 i a l'ofici i processó del dia 29. L'acompanyen, obrint la marxa, els macers, i a l'ofici i processó del dia 29 també l'acompanya la bandera de la ciutat, portada per les persones designades per l'alcalde.

1.2 Misericòrdia

Segona festa major de la ciutat. L'origen de la diada rau en la celebració del record llegendari de l'aparició de la Mare de Déu a una fadrineta el 1592. La festa s'ha celebrat sota diverses formes i en dates diferents al llarg dels temps. En la festivitat de la Santíssima Trinitat, de data variable, cap a final del mes de maig o a començament de juny, se celebra al santuari el Vot de poble. A la missa és convidada una representació municipal.

La festa, el 25 de setembre i com a segona festa major, s'inicia a partir de 1949. Recentment ha pres més volada amb un programa equiparable al de la festa de Sant Pere.

Els actes fonamentals de la festa són els següents:

El diumenge anterior al dia de Misericòrdia se celebra l'Aplec Baix Camp, a la plaça del Santuari, que complementa les ballades de sardanes amb la programació de tirades de bitlles, actuacions de grups festius, tallers, concerts, etc. Si aquest diumenge caigués en la vigília, l'aplec es traslladarà a dos diumenges anteriors. El diumenge anterior al dia de Misericòrdia al migdia s'acostuma a realitzar la diada castellera.

Data indeterminada, a la nit, correfoc.

Correfoc pel centre de la ciutat, a càrrec dels diables i el bestiari de foc de Reus, i altres colles i bestiari convidades.

Dia 24, a la tarda, cercavila.

Cercavila a càrrec dels grups festius municipals (àliga, gegants, mulassa, nans), oberta als altres grups festius de la ciutat.

Dia 24, a la nit, rosari de torxes.

Des de la plaça de la Pastoreta fins al santuari, tot baixant pel passeig de Misericòrdia.

Dia 24, a la nit, revetlla.

Dia 25, al matí, matinades.

Cercavila a càrrec dels diversos grups de grallers. Cada grup segueix un recorregut diferent per tal de cobrir el major espai possible pels carrers de la ciutat (s'hi inclou els tabalers dels diables).

Dia 25, al matí, matinades Tronades.

Dia 25, al matí cercavila dels gegants pels carrers i places de la ciutat.

Dia 25, al migdia, ofici i ball de la Pastoreta.

Ofici solemne cantat a la plaça del Santuari, amb l'assistència de la Corporació municipal.

Després de l'ofici (al santuari o a la plaça), representació del ball de la Pastoreta, acompanyat per cobla.

Dia 25, a la tarda, baixada dels grups festius.

Seguici festiu des de la plaça de la Pastoreta fins al santuari, tot baixant pel passeig de Misericòrdia, amb la participació dels diversos grups.

L'ordre de desfilada és el següent:

- Diables
- Drac de Reus
- Ball de cavallets

- Ball de cercolets
- Ball de prims
- Ball de bastons
- Ball de mossèn Joan de Vic
- Ball de valencians
- Ball de gitanes
- Ball de bastons
- Grups castellers
- Gegant Carrasquet
- Nans de Reus
- Mulassa
- Gegants de Reus
- Àliga de Reus

En arribar al santuari, actuació dels diversos grups, seguint el mateix ordre, tret dels castellers, que actuen rere els gegants, i després l'àliga, que fa el ball solemne llarg a la plaça i el curt davant la imatge de la Mare de Déu, a l'interior del santuari. Es tanca amb una nova actuació del drac i una carretillada dels diables.

Els grups que s'incorporin de nou a la festa, sigui per recuperació de balls antics o bé per nova creació, desfilen davant dels altres grups, immediatament rere el drac de Reus. La incorporació es fa sempre d'acord amb els criteris bàsics que es determinen en aquest protocol.

Cada ball porta els seus grallers o cobla. La banda desfila rere l'àliga.

Cal respectar una certa distància entre els balls per tal de no ofegar, en la mesura que sigui possible, els diversos sons.

Altres actes:

- Trobada de gegants
- Competicions esportives
- Diada castellera
- Concerts
- Sardanes
- Espectacles infantils
- Balls

Com a cloenda de les festes, hi haurà un castell de focs.

2. MANIFESTACIONS FESTIVES

Cal realitzar un inventari dels elements festius i els actes festius tradicionals organitzats per les entitats que participen en la Festa Major de Reus que inclogui la seva descripció històrica i etnogràfica, la indumentària, la coreografia actual de les danses i l'entitat o associació que és responsable de cadascuna. També ha d'aplegar totes les tonades pròpies de la Festa Major, en partitures, relacionades amb cada ball. Aquest inventari s'hauria de realitzar, el més aviat possible, per part d'especialistes en els diferents camps, i es podria contemplar com un annex a aquest Protocol.

2.1 Elements i grups festius

2.1.1 Elements festius de la ciutat de propietat municipal

2.1.1.1 Àliga

L'àliga, o àguila, és un dels components del bestiari festiu més antics i amb una personalitat més ben diferenciada. És documentada a Reus des del 1627. L'any 1683, amb motiu del trasllat de la imatge de la Mare de Déu de Misericòrdia al seu nou santuari, participà a la processó i honorà l'arquebisbe tot ballant davant seu a la plaça del Mercadal.

A partir de la guerra de Successió, l'àliga –com a símbol heràldic de la casa del rei Carles III, arxiduc d'Àustria– adquireix una gran importància per als reusencs, que la faran figurar en els motius ornamentals de les seves cases com a signe d'adhesió a la causa austracista. El triomf de Felip V de Borbó significarà la prohibició de l'àliga, que restarà sense sortir fins al 1725, moment en què la signatura del tractat de pau entre Felip V i l'emperador Carles permetrà el seu retorn al carrer. La darrera gran solemnitat en què participa és el 1733, en la festa en honor de sant Bernat Calbó. La darrera data coneguda d'una sortida de l'àliga és el 1738.

L'àliga actual és de 1996, recuperada per iniciativa del Col·lectiu Reusenc d'Activitats Culturals i de Carrutxa. Obra de Manel Llauredó, és una nova creació que segueix l'estil de les àligues tradicionals catalanes. Les tonades de la seva dansa són de Jesús Ventura i la música és interpretada per una formació de cobla.

2.1.1.2 Gegants

A Reus, els gegants són documentats des de 1621. Fins a finals del segle XVIII, Reus comptava amb dues parelles de gegants, una de gran i una altra de mida més petita. Els dos gegants sembla que anaven vestits de guerrers moros amb turbants i sabres i les dues gegantes anaven vestides seguint la moda de l'època.

A mitjan segle XVIII, a banda d'aquestes dues parelles, es construí una gegantona aprofitant un cap d'una de les gegantes que ja no servia. Era de mida més petita i representava una dona de raça negra. Va tenir una vida curta.

Al tombant dels segles XVIII i XIX es construïren tres noves parelles, que són les que encara es conserven avui dia (més o menys refetes): els Vitxets, els Moros i els Indis. Sembla que es pretenia fer quatre parelles de gegants que representessin les quatre parts del món (Europa, Àsia, Amèrica i Àfrica), però no es van arribar a completar.

En aquelles primeres èpoques, preferentment, se'ls feia ballar en lloc de passejar-los o fer-los desfilar. De fet, una característica important dels nostres gegants ha estat disposar, des de temps reculats, de melodies pròpies de marxa i dansa.

Com en la majoria dels pobles i ciutats, els gegants sortien a ballar per la celebració del Corpus, per Sant Pere i amb motiu d'altres celebracions i solemnitats. Si abans era poc freqüent que sortissin de la població, a l'actualitat ho fan ben sovint per anar a trobades de gegants en altres localitats o per representar la ciutat. Per tal d'anunciar la seva sortida a tota la ciutat, des del campanar es fa sonar una campana: la de Sant Bernat, que s'anomena també la campana dels Gegants.

Els gegants són propietat de la ciutat. La sortida dels gegants, dins i fora vila, a més de les diades assenyalades en aquest protocol, ha de comptar necessàriament amb l'autorització de l'Ajuntament.

Per la mateixa raó, la renovació de la indumentària i els complements dels gegants haurà de comptar amb l'assessorament i l'autorització de l'Ajuntament. Les peces de roba i complements fora d'ús seran conservades al museu.

Els gegants reusencs compten, avui, amb tres tonades tradicionals, interpretades per grallers, formació musical que els ha acompanyat ininterrompudament des de fa prop de dos segles. Són la marxa, toc de cercavila amb què els gegants comencen a caminar, i el valset, la tonada de ball més popular de la nostra festa –ambdues, obra del reusenc Miquel Planàs i Mora (1861-1915)– i el toc de processó. El toc de processó de Reus, tot i ser semblant a les tonades que s'interpreten en altres poblacions per acompanyar els castellers, presenta unes característiques pròpies que el diferencien clarament. Ha estat emprat tradicionalment per acompanyar els gegants i adoptat per altres grups festius que s'han anat incorporant al seguici.

És coneguda, igualment, l'anomenada sonata antiga, peça del repertori d'acompanyament dels gegants anterior a 1860.

2.1.1.3 La Mulassa

És documentada des del 1626. La mulassa no ha estat sempre tan pacífica com en l'actualitat. Fins al tombant del segle XIX, tenia un aspecte més ferotge i engrescador que l'actual. Un cop deixà de ser animal de foc, s'anà convertint en la pacífica bèstia que coneixem actualment. Originàriament amb les potes curtes, després s'allarguen per tal de portar-la des de l'interior,

on també es pot fer girar el cap i fer-li petar les dents de ferradura que té a la boca. En els darrers anys fa balls espectaculars, recuperant d'alguna manera els seus orígens d'animal engrescat.

2.1.1.4 Els Nanos

Els nanos, nans o capgrossos, van aparèixer al segle XVIII, primer, com a figures aïllades i, més endavant, formant colla. Un segle després, els nanos de Reus ja tenien un ball propi, el ballet de la cadena, que era acompanyat, antigament, per una flauta i un violí i, actualment, per una colla de grallers. A més de la tonada de la dansa, els nanos tenen una marxa de cercavila.

Al darrer quart del segle XIX, els caps dels nans es van fer malbé i el 1880 es feren quatre parelles noves (mallorquins, valencians, catalans i gallecs), que, al tombant de segle, eren acompanyades en les seves cercaviles per un parell d'homes amb vestit de ball de diables. Més endavant es van tornar a canviar i, a més de catalans, aragonesos i gallecs, es feren un cap de diable de cartró i un de negre.

Ja en aquest segle, fa més de cinquanta anys, es van fer els models de caps per als nanos que ara coneixem, el xiquet i la xiqueta de Reus, els catalans, els aragonesos, els valencians i els mallorquins. Aquests capgrossos s'han refet en diverses ocasions, per tal de renovar-los i procurant de treure pes. La darrera vegada va ser l'any 1988.

El xiquet de Reus portava abans una bufeta de porc lligada amb un cordill amb què empaitava la canalla i obria pas a la comitiva dels nanos. Després, en lloc de la bufeta, portava una piloteta de goma.

2.1.2 Grups festius de la ciutat

2.1.2.1 Ball de bastons

El ball de bastons o bastonets és una dansa força antiga. A Reus, el ball d'espases és conegut al segle XV. Al segle XVIII, la dansa era portada pel gremi dels carreters.

El seu vestit era com el del ball de valencians: espadenyes amb vetes, picarols a les cames, calça curta, camisa i faldellí, un mocador al cap i un altre creuat al pit, de colors ben vius. Modernament, aquesta indumentària s'ha simplificat. Porten uns pals de fusta que colpegen entre ells o també al terra tot portant el ritme de la música. Els músics que els acompanyen tocaven abans el flabiol i el tamborí; avui es toca amb gralles i timbal.

2.1.2.2 Ball de cercolets

El ball de cercolets es caracteritza perquè els balladors porten a les mans uns cèrcols enramats de verd o guarnits amb cintes de colors, amb els quals van formant diferents figures, entre les quals destaca la del globus, on un ballador s'aguanta damunt les espatlles d'un altre quedant damunt de tots els cercolets. Els folkloristes vinculen aquesta dansa a rituals agraris.

El ball de cercolets és documentat a Reus, com a mínim, des del segle XVIII i es va mantenir actiu almenys fins el 1871. Caldria vincular la seva desaparició a la història del gremi que la va fer seva durant més d'un segle, com a mínim. La dansa s'ha reincorporat a la festa major el 1996 a partir del treball de la Coordinadora de Danses Tradicionals, entitat que aplega diverses danses de carrer de la ciutat i que ha comptat amb la col·laboració del folklorista reusenc Josep Bargalló i Badia.

El ball de Cercolets s'acompanya amb música de gralles.

2.1.2.3 Ball de diables

Les primeres notícies del ball són de la segona meitat del segle XVIII, encara que potser és anterior. El ball era vinculat al gremi de boters i, probablement, tenia parlaments. A partir de la desaparició d'aquest gremi, el ball va perdre la seva forma de colla i agafà l'estructura que el caracteritzà fins a temps recents, és a dir, sense colla fixa, amb vestits de propietat particular o llogats i que surten a les festes assenyalades, amb un nombre variable de components, pagant-se cadascú els seus coets. Actualment, existeix una colla, però en algunes sortides (la nit de Sant Joan i la baixada a Misericòrdia) també hi participen altres diables a títol individual.

Les festes en què, històricament, participen són les solemnitats –cíviques o religioses–, especialment en relació a la Mare de Déu de Misericòrdia, el carnaval i festes de barri. En canvi, a la festa major de Sant Pere no hi ha tradició de diables i la seva participació és molt recent.

En el segle xx, amb la desaparició del carnaval i el canvi de continguts de les antigues festes de barri, el nombre de sortides del ball es redueix considerablement, gairebé limitades a les solemnitats amb motiu de la Coronació de la Mare de Déu.

A partir de l'any 1979 el ball de diables es reincorpora a les celebracions festives de caire cívic i popular.

En l'actualitat, el ball de diables surt per les festes majors: tanca amb una carretillada, a la plaça del Mercadal, els actes festius de carrer de la diada de Sant Pere; encapçala la baixada de grups festius al santuari de Misericòrdia i organitza també el correfoc de la festa de setembre. Participa també en el carnaval i en la cercavila de foc de la nit de Sant Joan.

En la baixada al Santuari de Misericòrdia, el 25 de setembre serà component del ball de diables de Reus tota persona que degudament equipada, amb la indumentària tradicional dels diables del Baix Camp i amb la pirotècnia adequada, evolucioni amb la comitiva de diables que encapçala el seguici. El Ball de Diables, d'acord amb els tècnics de l'IMAC podrà establir

mecanismes d'inscripció prèvia. Així mateix el Ball de Diables supervisarà l'equipament dels participants d'acord a la normativa vigent

2.1.2.4 Ball de gitanes

D'aquesta dansa ja sabem que existia al segle XVIII. Sembla que té força relació amb una festa de primavera: la de l'arbre de maig.

És interpretat per vuit gitanes al voltant d'un pal amb cintes de color groc i vermell, aguantat per un diable. Aquest pal té un pom de flors en la part més alta, que és d'on surten les cintes amb què ballen les noies. La dansa consisteix en anar trenant i destrenant les cintes al so de la música que interpreten les gralles, formant diferents figures: senyera, cordó i trena.

Una de les teories per explicar el nom d'aquesta dansa apunta al munt de coloraines que porten els vestits de les balladores, carregats de volants i cintes.

Com moltes d'aquestes danses, es va deixar de ballar al segle passat. Va ser recuperada el 1982.

2.1.2.5 Ball de prims

El trobem documentat a principis del segle XVI com un ball de cascavells. Pertanyia al gremi dels teixidors de lli. El nom de prims, però, no apareix als documents fins al segle XVIII. Els seus vestits són molt vistosos, plens de coloraines amb cintes i un cucurutxo llarg sobre el cap, des d'on cau una xarxa fins a mig cos.

És una dansa que es ballava, inicialment, per carnaval, de manera que és possible que aquesta xarxa servís per amagar la cara dels balladors. També porten als peus i a les mans un munt de picarols, que piquen al ritme de la música.

Una característica destacada d'aquest ball és l'habilitat i rapidesa dels balladors cosa que ha fet pensar en la possibilitat que aquest ball fos una antiga dansa de joglars on destaca per la seva figura final en la qual un sol ballador aguanta tres persones, un damunt les espatlles i els altres a ambdós costats; actualment s'ha optat per fer un pilar de dos balladors.

L'acompanyament musical del ball de Primus és a càrrec, en l'actualitat, d'una formació integrada per sac de gemecs, tarota i percussió.

2.1.2.6 Ball de valencians

El tenim documentat per primera vegada el 1683, amb motiu de les festes de la Mare de Déu de Misericòrdia. No se sap ben bé d'on ve el seu nom, però no sembla relacionat amb València. Es va ballar fins a finals del segle XIX i es recuperà el 1959.

Quan els cronistes ens descriuen el ball, ho fan dient que feien diferents figures, les quals acabaven amb torres de cinc, sis i set pisos. Si hem de creure la transcripció d'un memorial que recull les celebracions de Misericòrdia del 1792, els balls de valencians reusencs ja feien torres a finals de segle XVIII. Joan Amades recull, d'uns manuscrits de començament del segle XIX, aquesta notícia referent a Reus: "lo ball de valencians amb dos homes, lo un sobre de l'altre de peus drets i a sobre dels dos homes un noi a peus dret i un home que toca la gralla i un altre que toca el timbal".

El ball de valencians es considera un precedent dels castells, ja que va ser a partir de l'evolució de les figures finals de la dansa, les torretes, que poc a poc anaren agafant més importància i esdevingueren motiu d'actuació per elles mateixes, sense el ball. La indumentària és com la dels bastoners, amb faldellí sobre els pantalons, castanyoles a les mans, mocadors vermells o de colors diversos, amb que fan les figures, i els picarols que porten a les cames.

2.1.2.7 Castells

Segons els historiadors castellers, sembla ser que els castells tenen el seu origen en l'antic ball de valencians. A Reus, el 1850 ja es diferencia clarament entre el ball de valencians i les colles d'homes "aptes per a fer torres". En aquest període, la realització dels grans castells no s'entén, a banda de la contractació de colles de castellers –anomenats, a vegades, torrístes– sense la participació directa de castellers locals que s'afegeixen als vinguts de fora vila. El nom genèric amb què es coneixeran durant molt de temps els castellers serà el de Xiquets de Valls, i això perquè són de Valls les colles que venien a actuar, tot i que, al segle XIX, trobem la presència puntual de colles d'altres poblacions. El primer cop que apareix documentat el nom a Reus és el 1856. Al segle XX, a banda de les colles vallenques, cal esmentar la repetida participació dels Nens del Vendrell a les festes reusenques.

Tot i que a la festa de Sant Pere figuraven sempre els castells, la ciutat no va tenir cap colla pròpia fins el 1981, quan neix la colla castellera Xiquets de Reus. El 1948 va existir una agrupació de vida efímera anomenada Ganxets de Reus. Des del 1981 Reus s'ha anat consolidant com una de les places castelleres més importants del país.

Els Xiquets de Reus, la diada de Sant Jordi del 1982, estrenaren la camisa de color marró avellana que els identifica. Les fites més significatives de la seva trajectòria han estat el quatre de vuit, carregat per primer cop el 8 d'agost de 1987; el tres de nou amb folre, que es va carregar per primera vegada el 10 d'agost de 1996, i el cinc de vuit, carregat aquest mateix any, el 3 de novembre.

El 1992, es formà una nova colla, els Ganxets de Reus, que recupera el nom de l'agrupació de 1948. El seu color de camisa és el lila-morat. Aquest color que els identifica és el color morat propi de les barretines i faixes que portaven els pagesos del Baix Camp.

2.1.2.8 Dansa de mossèn Joan de Vic

Malgrat el seu nom, aquest ball no fa referència a cap personatge d'Església. El títol de mossèn correspon, en aquest cas, al d'un noble senyor que va a lluitar contra els moros i que al final és mort. La indumentària dels balladors és de dos colors alternats, blau i blanc; van emmascarats, amb un barret amb cintes de colors, i a una mà porten un bastó i a l'altra, una cobertora de gerra d'oli, rodona, de fusta, simbolitzant, ambdós elements, l'espasa i l'escut. Amb aquests dos objectes piquen i fan un so al ritme de la música que acompanya la dansa amb flabiol, tamborí i sac de gemecs. Mossèn Joan de Vic –potser pel nom– ha acabat sent identificat amb un personatge religiós i porta una mitra i un bàcul.

Abans hi sortia també un àngel i un diable, però els personatges que coneixem i veiem avui són mossèn Joan i els que ballen al seu voltant, colpejant rítmicament els bastons i les cobertores, i que, al final, el porten a les espatlles quan mor.

Aquesta dansa, com gairebé totes les de l'època, era portada per un gremi, el dels sabaters, que tenia cura de mantenir-la i de pagar els balladors. Les primeres notícies documentals que tenim de la dansa són de finals del segle XVIII. Cap a mitjan segle passat es deixà de ballar. Es va reincorporar a la festa major el 1983.

Aquesta dansa es basa en una cançó, de la qual en coneixem diverses versions. En l'actualitat, els balladors en canten un fragment.

2.1.2.9 Drac de Reus

El drac és una bèstia fabulosa, ben coneguda des d'antic i present a moltes festes de Catalunya.

A Reus, històricament, el drac no havia format part dels seguicis festius de la ciutat i al segle XIX en va existir un que no correspon al model existent arreu del país. Va ser fet cap al 1826 pels frares del convent de Sant Francesc. La seva aparició estava relacionada amb la situació política de l'època, amb els enfrontaments entre liberals i conservadors. Aquests darrers cremaven, amb els coets del seu drac, les portes de les cases dels seus adversaris liberals. Quan el 1834 va canviar el govern, van ser els liberals qui van fer un drac per carnaval, que va ser cremat al mig de la plaça del Mercadal.

El drac actual va ser fet el 1991 per Albert Macaya per al ball de diables de Reus i s'incorporà a la festa de Sant Pere el 1994. El ball del drac va ser compost el 1991 per Rubén Valdepeñas.

És un drac portat per una sola persona i balla acompanyat d'una cobla de ministrers. El 1996 va ser reformat, amb la incorporació de potes.

2.1.2.10 Gegant Carrascllet

Gegant que representa l'heroi del Priorat Joan Barceló, anomenat Carrascllet. La seva figura és un símbol de la resistència de Catalunya i de la seva lluita per l'alliberament i la independència.

Disposa de música pròpia, composició de Biel Ferré, tant pel que fa al toc de marxa com al de processó.

Pel fet de pertànyer a un grup determinat i tenir una determinada simbologia, la seva dinàmica difereix de la dels gegants de la vila. Surt en solitari per Sant Joan i pot fer altres sortides a criteri del grup. També surt per la festa major i per la de Misericòrdia.

2.1.2.11 La cabra de foc

Va ser construïda el 1980 amb l'objectiu de participar en la cercavila de foc de la nit de Sant Joan. Aquesta és encara la seva funció principal i també participa en altres cercaviles i correfocs fora vila, i, ocasionalment, en festes de barri de la ciutat.

2.1.2.12 Ball de la Mare de Déu

El ball de la Mare de Déu ha estat, en els dos darrers segles, la representació viva de la llegenda de l'Aparició.

Amb el nom de ball de la Mare de Déu o de l'Aparició coneixem un ball parlat, és a dir, una peça de teatre popular de carrer, que es representa en carrers i places i participa en les processons junt amb les altres danses.

L'argument comença amb la reunió del Consell de la Vila per causa de la pesta. La pastoreta, tot resant, rep la visita de la Mare de Déu. Aquesta li anuncia la fi de la malaltia si la vila li mostra la seva devoció. Els consellers reben la notícia de l'Aparició de boca d'Isabel Besora i, primerament, no la creuen. La Mare de Déu s'apareix una altra vegada a la noieta i li posa, com a senyal, la rosa de Reus a la galta. Així, els jurats la creuen, la pesta s'acaba i l'obra finalitza en mig de lloances a la Mare de Déu de Misericòrdia.

Els personatges del ball de la Mare de Déu són l'àngel i el dimoni, el batlle, tres jurats, quatre consellers, el metge, la pastoreta i la Mare de Déu. El diable burlesc és un personatge fora d'argument, que diu versos satírics en acabar.

El primer text que coneixem del ball de la Mare de Déu fou escrit per Josep Rius, frare franciscà, cap el 1788. La primera representació ben documentada és la de 1792, en les festes d'acció de gràcies que tingueren lloc després d'unes pregàries per demanar la pluja. Des d'aquella data fins avui, es pot afirmar que el ball ha estat present en totes les grans festes i solemnitats relacionades amb Misericòrdia.

És l'únic ball parlat reusenc que podem considerar encara viu, si tenim en compte que la seva representació no es realitza anualment, sinó en les festes de costum.

2.1.2.13 Ball de cavallets

El ball de cavallets és format per un grup d'homes, que simulen anar a cavall, cavalcant en un petit cavallet de cartró que cadascun d'ells porta suspès a mig cos.

A Reus, tenim ja documentat el ball des del 1620, tot i que és a començament del segle XVIII quan la seva presència al carrer sembla fer-se més habitual. A partir de 1705, la participació del ball en les solemnitats locals, sempre de la mà del gremi de blanquers i assaonadors, serà constant. Així, el trobem, per exemple, el 1748 en la processó de trasllat de la Mare de Déu de Misericòrdia al seu santuari, després d'unes pregàries per motiu d'un flagell d'eruga. També a les festes del 1750 i del 1765, en acció de gràcies a la Mare de Déu per la pluja, i del 1771, per haver passat un terratrèmol sense massa danys a la ciutat. O del 1775, el 1780 i el 1783, de nou per l'aigua. En definitiva, podem constatar la presència del ball a totes les solemnitats importants que tenen lloc durant el segle XVIII. La coneguda processó del 29 de maig de 1792, amb el seu seguici de vint-i-dues danses no és, evidentment, una excepció.

El 1805, a les festes de col·locació de la primera pedra del canal que havia d'unir Reus amb Salou, hi participen també vint-i-dues danses, entre elles el ball de cavallets. El 1825 els trobem de nou en les festes d'acció de gràcies a la Mare de Déu per haver preservat la ciutat de la malaltia. El 8 de juliol 1833, el ball de cavallets participa a les festes que tenen lloc a la ciutat amb motiu de la jura d'Isabel II. El 1844 venen a Reus la Reina Mare i la mateixa Isabel II. En ambdues ocasions, en què s'organitzen solemnitats per celebrar la seva arribada, hi apareix esmentat el ball de cavallets. Potser és en aquest moment que la dansa desapareix de les festes locals.

Les conegudes notes d'Andreu de Bofarull sobre les danses antigues de Reus ens mostren un dibuix amb dos cavallers, l'un cristià, l'altre moro, amb els seus cavallets. D'altra banda, una nota al peu del dibuix indica "Lo macer combat amb l'àngel, que són los únics que no porten cavall".

El ball de cavallets fou, probablement, una de les danses més luxoses i més espectaculars dels seguicis festius reusencs del segle XVIII i el primer terç del segle XIX.

Les descripcions més antigues que tenim de la dansa, així com la documentació del gremi de blanquers, semblen indicar que la dansa constava, almenys, de vuit cavallers cristians i vuit turcs a peu, l'àngel i el macer. En l'última etapa del ball, però, el grup es componia de vuit balladors, quatre genets moros i quatre cristians, a més de l'àngel i el macer. En l'actualitat, el ball de cavallets s'ajusta a aquesta darrera formació.

L'acompanyament musical del ball de cavallets és a càrrec d'una cobla de tarotes.

2.1.3 Altres grups festius

2.1.3.1 Gegants de barri i entitats

- APA del col·legi públic Ciutat de Reus. Gegants: l'Oriola (1988), el Dracir (1990), el Balú (1990) i la Susanna (1990).

- Av. Carrilet. Gegants: Pito, el Ganxet(1990) i Mercè, la Ganxeta(1990).
- Colla de la Iaia de Reus. Gegants: la Iaia (1984) i l'Ester (1990).
- Escola Alberich i Cases. Gegant.
- Escola Rosa Sensat. Geganta, la Tronada.
- Institut Pere Mata. Gegants: Gegant (1968) i Geganta (1968).
- L'Harmonia, del barri del Carme. Gegantó: el Carmel (1988).
- Parròquia de Sant Francesc. Gegants: Judit (1983) i Goliat (1984).

2.1.3.2 Nans de barri i entitats

- Av. Carrilet. Nans: Esteve (1988), Marieta (1988), Pep (1988), Cinta (1988) i Rogelio (1990).
- Escola Rosa Sensat. Capgrossos.
- Jove Cambra de Reus. Capgròs "Peret Ganxet", cedit actualment a l'Ajuntament.

2.1.3.3 Bestiari d'entitats

- Escola Taller d'Art. Àliga.
- Escola Taller d'Art. Drac.
- Escola Rosa Sensat. Drac.
- Agrupació de Colles de Carnaval (inicialment). Mulassa de foc.

2.1.4 Incorporació de nous grups

Als seguicis i cercaviles existents, o als que es facin nous, es poden afegir nous elements i grups festius per:

- recuperar un ball o element local antic o
- portar un ball o un element de nova creació

Les condicions bàsiques que es recomana tenir en compte són, fonamentalment, la coherència amb el costum festiu de la ciutat, la qualitat –tant en el vestuari com en la dansa i la música o bé en la construcció de l'element festiu de què es tracti– i, sobretot, la seva coherència amb els models festius tradicionals a Catalunya.

Recomanem la incorporació de balls i danses que han estat presents històricament a les festes de la ciutat.

En cas de donació a la ciutat d'un nou element festiu, aquesta haurà de ser acceptada per l'Ajuntament, comptant amb un informe de la comissió de Protocol pel que fa a la funció d'aquest nou element a les festes.

Com a exemples, recomanem la recuperació dels següents balls.

2.1.4.1 Ball de galeres

Encara que Bofarull el presenta associat al ball de cavallets, les poques notícies que coneixem de la seva sortida ens el mostren com una dansa diferent que havia participat a les festes reusenques del segle XVIII, sent la primera notícia escrita de la participació d'aquest ball a les festes reusenques, un comentari escrit sobre les festes en honor a Sant Bernat Calbó que data de l'any 1733.

Cada dansaire portava una nau llarga i lleugera, construïda amb tires fines de fusta i lligada a la cintura, amb la qual es movien amb lleugeresa, figurant la batalla de Lepanto i la victòria de l'armada cristiana contra l'armada turca. Un fet que apareix com a molt significatiu en els comentaris d'Andreu Bofarull és l'ús de les armes de foc. Ambdós grups es diferenciaven pel color de les banderes de les respectives naus i aquest ball corresponia al gremi de Galoners.

2.1.4.2 Altres balls

En les festes reusenques trobem documentades moltes altres danses, com la moixiganga, el ball de pastorets o els balls parlats de dames i vells, de Serrallonga, de la Rosaura, de Marcos Vicente o dels Voluntaris d'Àfrica.

2.1.5 Regulació de la sortida dels grups forans

Els grups forans que participin als seguicis festius, convidats per algun grup local, aniran amb el grup amfitrió. Si són convidats per l'Ajuntament, aniran en primer lloc, immediatament rere els gegants (o rere el drac, si és a la baixada de Misericòrdia).

En convidar un grup o un element forà, cal tenir en compte la seva qualitat i el respecte pel costum festiu de Reus.

3. COSTUMS I PRÀCTIQUES FESTIVES

3.1 Tronada

El costum d'aviar coets, tirar petards i altres tipus de focs d'artifici amb motiu de les celebracions festives és força estès a Catalunya i en d'altres països de l'àrea mediterrània. També a Reus es va incorporar aviat –a més dels castells de focs (documentats el segle XVII) i potser els trabucaires– el costum de fer explotar morters amb pólvora a dins amb motiu d'alguna festa important. Les referències més antigues que es tenen a Reus són de la segona meitat del segle XVII.

Tot i que hi ha dades anteriors sobre l'ús de la pólvora que poden fer pensar que ja s'encenien tronades, el 1677 ja es parla de comprar "pòlvora per als tirs de mascles". A partir d'aquesta època trobem ben documentada la tronada fins als nostres dies.

De tronades, se'n tiraven durant tot l'any i en tot tipus de celebracions importants, pel Corpus i la festa major, i també a les festes de barri. No hi havia un únic lloc per muntar-la, tant podia ser a la plaça del Mercadal com a un carrer o a un raval. Actualment, però, la tronada que ha perdurat ha estat la de la festa major. Durant la festa s'encenen, com a mínim, tres tronades principals: la del dia 28 de juny, vetlla de Sant Pere, a la sortida de completes; la del dia 29 de juny, diada del sant, a les dotze del migdia; i la del dia 29 de juny a la tarda, durant la processó, just en el moment en què la imatge de sant Pere passa per davant de l'ajuntament. El 1990 es va incorporar una nova tronada, que es tira després de llegir el pregó.

El fet que a Reus faci més de tres-cents anys que es fa petar la tronada l'ha convertit, junt amb els gegants, en un dels elements més característics de la festa major.

També se'n poden tirar en el cas extraordinari de les solemnitats, tant cíviques com religioses.

Per preparar la tronada són necessaris els mascles o morters, els trons i la pólvora. Els morters o mascles són unes peces de ferro cilíndriques i buides de dins que a un costat, prop de la base, tenen un forat per poder-hi posar la metxa. El morter s'omple amb una barreja de diversos tipus de pólvora coberta un fang d'argila –dita rajolí– molt fina que fa que la pasta quedi molt compacte.

Es fa un regueró de pólvora al llarg del qual es van col·locant els mascles i entre ells, els trons, que són uns petards bastant potents.

El dia de la tronada a la plaça del Mercadal es posen sempre el mateix nombre de morters, seguint la forma quadrada de la plaça i, al final, davant del palau municipal se'n posen 9, tot formant un quadrat. Després, amb pólvora, es fa una regatera que va de morter a morter i entremig s'hi col·loquen quatre o cinc trons. Al quadrat final es posen tots els trons que queden. De vegades, en aquest dibuix final, s'hi fa la forma de la rosa de Reus o una inscripció del tipus: festa major, Sant Pere..., i fins es reproduïx el dibuix del cartell de la festa.

L'encarregat d'encendre la tronada és l'alcalde o la persona que aquest designa. La vetlla de Sant Pere, l'alcalde fa el senyal d'encendre la tronada, sortint al balcó del palau municipal i treient el mocador.

3.2 Altres pràctiques festives

Cal tenir una especial cura a conservar els costums que, sense ser fonamentals, enriqueixen el bagatge de la tradició festiva. Aquest és el cas, per exemple, de la pujada al campanar de la prioral de Sant Pere, el dia de festa major.

4. ALTRES ELEMENTS PATRIMONIALS DE LA FESTA

4.1 Símbols de ciutat a la festa

4.1.1 La bandera de la ciutat

La bandera de la ciutat acompanya la Corporació municipal en ple en els actes més solemnes:

- Per Sant Pere, en l'anada a l'ofici i a la processó.
- Per les festes extraordinàries de Misericòrdia, en la processó de tornada de la imatge al santuari.
- Altres festes solemnes o extraordinàries que ho requereixi.

Portar la bandera és un honor de ciutat i, per tant, els portadors són sempre persones escollides a l'efecte per l'alcalde.

4.1.2 Les banderes a casa de la Vila

A totes les festes, la bandera catalana i la de Reus onejaran a la façana de l'ajuntament.

4.1.3 Les maces

Són un símbol de ciutat i un senyal d'honor:

- Els macers, amb les maces de la ciutat, obren pas als membres de l'Ajuntament sempre que surten en corporació.
- Han de sortir en tots els actes als quals assisteixi l'Ajuntament en corporació.

4.2 Guarniments

4.2.1 Banderes i domassos

En els dies de festa major –Sant Pere i Misericòrdia–, així com en les celebracions extraordinàries o solemnitats, els carrers han de ser engalanats, almenys, amb la col·locació de penons i banderes. Es col·locaran banderes catalanes i de Reus.

En les solemnitats, si s'escau, es pot demanar als veïns la col·locació de domassos i banderes als balcons.

A les festes de barris, a més de les banderes, es pot guarnir, si s'escau, amb serrells de paper o amb diversa tramoia, segons convingui a cada cas.

4.3 Els sons

Una part característica de la festa és el seu so. A cada apartat s'ha parlat dels diversos sons. A manera de recopilació, recordem algunes propostes generals.

La difusió de música enregistrada com a complement en les activitats festives –per exemple, al Mercadal– s'ha de fer amb criteris de qualitat, adequació del repertori a les característiques de la festa i del volum de so.

En general, s'ha de potenciar la presència de la música en el carrer com a signe de festa per a tota la ciutat, amb cercaviles de les diverses formacions o acompanyant els rituals de cada celebració. Cal, però, tenir molt en compte les característiques de cada moment i procurar d'adequar el repertori dels grups a cada situació.

4.3.1 Les campanes

Cal recuperar i fomentar els diversos sons tradicionals –anunci de festa major, sortida de gegants...–, interpretats per campanes sonades manualment, en la línia que s'està imposant, en moltes viles ciutats, com a senyal de festa.

En aquest punt ens sembla especialment important recuperar l'inici de la festa que abans assenyalava la campana dels gegants.

4.3.2 La música. Les formacions musicals de carrer

Els sons seran els tradicionals de cada activitat, amb els tocs de processó o de marxa per als gegants i les músiques característiques de cada ball.

El cant al carrer és representat en les processons de Sant Pere.

Les formacions musicals de carrer històricament presents a la ciutat han estat:

- els grups de joglars, sonadors d'instrument de vent (trompes, xeremies...), coneguts entre els segles XIV i XVII;
- el flabiolaire, un sol músic que toca el flabiol i el tamborí, que acompanyava els gegants al segle XVIII;
- la cobla d'oboès, integrada per tres sonadors d'aquest instrument i un baixó, en el segle XVIII;
- les cobles de ministrils, formacions de composició variable, integrades per músics de vent (tarotes, sac de gemecs, flabiol, sacabutx...) i de percussió, conegudes entre els

segles XVI i XIX i que donaren origen a les cobles presents avui a la festa (cobla de sardanes, mitja cobla, de tres quartans...);

- les colles de grallers, acompanyant gegants, bastoners, castells i altres danses en els segles XIX i XX. En el segle XIX, la gralla era l'instrument festiu per excel·lència, i aquestes formacions acompanyaven el ball de plaça i altres moments de la festa;
- la banda de música, formació d'instruments de metall i percussió que substitueix altres formacions anteriors a partir del segle XIX;
- la rondalla, formació de composició variable amb instruments de corda (guitarra, guitarrons, llaüt...) i d'acompanyament rítmic (pandero, ferrets...), utilitzada per a l'acompanyament del cant en diverses tradicions festives (carnaval, caramelles...); i
- els tabals o timbals, acompanyament tradicional del ball de diables, dels armats i d'algunes confraries penitencials.

En èpoques recents, apareixen les bandes de cornetes i timbals, formacions que, degut a les seves limitades possibilitats musicals i l'estridència dels instruments que les componen, no participen en les processons de les Festes Majors, ni a la Baixada dels grups festius per Misericòrdia.

En els seguicis festius, hi participaran, segons el cas, els grups de grallers, les cobles o bé la banda de música, procurant sempre de no ofegar-se mútuament, per a la qual cosa es recomana una certa distància entre els diversos conjunts musicals.

Aquest Protocol inclou, en l'apartat corresponent a la descripció de les manifestacions festives, les formacions musicals que acompanyen cada dansa o element festiu.

Aquests grups de músics poden formar part de la mateixa entitat que el ball o element que acompanyen, o constituir un grup a banda, contractat d'acord amb els balladors.

El repertori dels grups participants ha d'incloure necessàriament les tonades tradicionals pròpies de cada manifestació festiva i altres adequades als diversos moments de la festa (cercaviles, processó, entrada a plaça...).

La Comissió de Protocol vetllarà per la qualitat musical de les formacions que intervenen en la festa. El nom de la formació musical que acompanya cada manifestació festiva haurà de constar en el detall del programa d'actes de la Festa Major

Caldria incorporar un annex que reculli totes les músiques i tonades de la Festa Major (en partitura i en el text quan sigui possible) per tal de conservar al mateix temps un arxiu musical. Aquest annex el supervisarà la Comissió de Protocol.

4.4 Objectes d'especial interès

4.4.1 La teiera

La teiera, ubicada en una cantonada del campanar de la prioral de Sant Pere, és un record de les lluminàries que s'encenien pels carrers i places de les poblacions els dies de festa, quan aquestes encara no eren il·luminades amb llums de gas, primer, o d'electricitat, després. Fins a la generalització d'aquests avenços tecnològics, en un dia de cada dia, a la posta de sol, els carrers de les viles i ciutats quedaven a les fosques. Col·locar lluminàries –teieres– pels carrers significava que aquella població vivia una situació excepcional, una festa, permetent la seva llum de celebrar actes –com, per exemple, balls– per la nit.

És amb aquesta significació que es va mantenir el costum d'encendre la teiera: per senyalar que Reus celebra la seva gran festa aquells dies, la seva festa major d'estiu. Aquesta és una pràctica que s'ha de conservar, tot divulgant el seu origen.

4.4.2 La campana dels gegants

Tal com hem esmentat anteriorment, el toc de les campanes és una forma d'anunciar i solemnitzar la festa. Entre les que hi ha al nostre campanar cal destacar la coneguda amb el nom de la "campana dels gegants". Cal vetllar per la seva restauració i procurar que es torni a fer servir en els dies de costum.

5. SEGUIMENT DEL PROTOCOL

5.1 La Comissió del Protocol

Una comissió creada a l'efecte vetllarà pel compliment d'aquest protocol.

La Comissió de Protocol, a proposta del Regidor de Cultura serà nomenada pel Consell General de l'IMAC i en formaran part un màxim d'onze persones especialistes en camps com la música, la cultura popular, la història de la festa, el patrimoni i els tècnics de l'Ajuntament i/o els organismes autònoms municipals (que actuaran com a secretaris, amb veu i sense vot).

Aquesta comissió estudiarà i proposarà, d'acord amb el protocol, la introducció de noves festes i l'acceptació de nous grups, danses, músiques o elements a la festa. Igualment, haurà d'aprovar la participació en els seguicis festius de grups convidats per les entitats i associacions locals.

Vetllarà, també, per la qualitat dels grups festius existents, d'acord amb el que es proposa en aquest protocol.

5.2 Actualització del Protocol

Aquest protocol s'ha d'actualitzar com a mínim cada quatre anys, tot afegint a la seva redacció els canvis efectuats i/o la incorporació o desaparició de grups festius.